

ИЗВИНЯВАМ СЕ, АКО ВЪПРОСИТЕ МИ ВЕЧЕ СА ОТГОВОРЕНИ

Повод за тази бележка ни дават зачестилите употреби на следните неестествено звучащи конструкции:

Извинявам се за дублираната тема, ако въпросите ми вече са отговорени.

През месеца са съобщени трима ухапани от кърлежи.

Смятаме, че тези „аномалии“ възникват под влияние на английския език. Нека разгледаме синтактичните особености на съответните глаголи в двата езика и особеностите на българския страдателен залог.

Да започнем от пасива. В българския език подложната позиция на изречение в страдателен залог се заема от синтактичната единица, която запълва прякообектната позиция на съответното изречение в деятелен залог: *Човекът чете книга. Книгата е четена (от човека).*

Глаголът *отговоря* (*Той отговори на въпросите*) е непреходен – думата „въпросите“ е непряко допълнение, което се въвежда от предлога „на“. Съответното пасивно изречение е безлично, не може да има подлог, защото глаголът няма пряко допълнение, което да се трансформира в подлог в страдателен залог. Формално причастието се съгласува в трето лице единствено число: *На въпроса бе отговорено (от него).*

Ако се върнем към примерите в началото, ще забележим, че именно това условие не е спазено. Каква е причината? Нека разгледаме първия пример. В английския език глаголът *answer*, който често е преводно съответствие на *отговоря* в конкретното значение, е преходен: *He answered the question. The question was answered (by him).* Лесно можем да си представим как буквалният пренос на английската синтактична конструкция би довел до възникването на недомислици като *Въпросите са отговорени*. Непрякото допълнение се е превърнало в пряко (въвеждащият предлог липсва) по аналог с английския си еквивалент. Ако обаче трансформираме изречението в деятелен залог, лесно ще осъзнаем неправилността на полученото: *Той отговори въпросите*. Аналогичен е случаят и със *съобщя* (*report*), а и с други глаголи, които в употребеното значение изискват непряко допълнение, а английските им съответствия са преходни глаголи.

Овластяването на езици е огромно интелектуално богатство, но „висшият пилотаж“ на езиковата култура предполага уменията за пълноценно използване на родния език.

Гл. ас. д-р Светлозара Лесева

Секция за компютърна лингвистика

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ – БАН